

Bewonersinitiatieven en gemeenten: voorbeelden van en inzichten voor partnerschappen

Versie 7 juni 2021

Stappen voor de gemeente om te zetten:

1. Bepaal per buurt/wijk welke rol jullie aan willen nemen in de wijkaanpak. Dit schept al heel veel helderheid over hoeveel ruimte er is voor het bewonersinitiatief en hoe jullie willen samenwerken. Er zijn meerdere manieren om de eigen rol te bepalen, kies wat jullie het beste past. Kies bijvoorbeeld uit:
 - De vier vormen van overheidssturing, [zoals genoemd in dit rapport](#), zie de matrix op pagina 23.
 - De strategische rollen die een overheid aan kan nemen, [zoals genoemd in dit rapport](#), zie matrix op pagina 15.
2. Bepaal per buurt/wijk welke doelstellingen jullie nastreven op de korte, middellange en lange termijn. Dit kan op basis van:
 - Duidelijkheid over de energie-/warmtetransitie doelstellingen per wijk
 - Meer in detail bij wijken op basis van het Wijkkompas (zie ook kopje 'Het Wijkkompas en samenwerking met bewonersinitiatieven')
3. Definieer in zijn algemeenheid hoe je als gemeente omgaat met bewonersinitiatieven in de wijkaanpak. Maak dit onderdeel van de dagelijkse werkpraktijk van de gemeente, zodat bewonersinitiatieven gelijk behandeld worden door verschillende collega's en de samenwerking ook geen gevaar loopt als

Als je bovenstaande stappen gezet hebt kunnen jullie met ieder bewonersinitiatief het gesprek aan over de beoogde samenwerking/partnerschap. Enkele kernelementen voor dit gesprek zijn:

- Wederzijdse behoeften voor samenwerking/partnerschap
- Gezamenlijke doelen t.a.v. energietransitie
- Eventueel: Welke concrete activiteiten iedere partij verantwoordelijkheid voor neemt (zie hiervoor ook de kopjes 'Mate van intensiteit van de partnerschappen' en 'Het Wijkkompas en samenwerking met bewonersinitiatieven')

Dit kan best een zoektocht zijn, omdat daarbij ruimte voor verschil tussen wensen van bewonersinitiatieven. De mogelijkheid om de zoektocht samen te staken omdat partijen teveel uit elkaar lopen of andere verwachtingen hebben kan ook een uitkomst zijn.

Voorbeelden van partnerschappen:

Partnerschappen (of samenwerkingsovereenkomsten/intentieverklaringen/etc. etc.) zijn niet één op één te kopiëren aangezien het zeer contextafhankelijk is. De hieronder genoemde voorbeelden dienen daarom voornamelijk om samen (zowel intern bij de gemeente/bewonersinitiatief als gezamenlijk) te bepalen welke vorm van partnerschap (of anderszins) werkt voor de gemeente en het bewonersinitiatief.

- De standaard samenwerkingsverklaring van de Participatiecoalitie ([zie hier](#)) kan worden gebruikt als basis. Voor de uitwerking van specifieke onderdelen kan veel uit het bestaande concept-partnerschap gebruikt worden.

- Green Deal gemeente Hilversum en HilverZon, [zie hier](#). Kan een mooi startpunt zijn voor de beoogde Green Deal.
- Intentieverklaring tussen Energy Common Leidschendam-Voorburg en de gemeente Leidschendam Voorburg, [zie hier](#). Kan ook als inspiratie voor de Green Deal gebruikt worden.
- De partnerschapskaart kan gebruikt worden om samen te onderzoeken hoe je wilt samenwerken en leren, [zie hier](#) (blz. 21).
- Intentieovereenkomst tussen Energiek Nagele, provincie Flevoland, gemeente Noordoostpolder, Mercatus en Hendrick de Keyser. Hierin wordt de intentie uitgesproken om samen met elkaar de Proeftuin 'Nagele in Balans' tot een succes te maken. Hier zit geen resultaatverplichting aan vast. Er is online geen voorbeeld beschikbaar, wel een korte omschrijving, [zie hier](#) (nieuwsbericht van 13 maart 2019).
- 050Buurtwarmte, de gemeente, WarmteStad, het Energieloket (Groningen woont slim) en andere (grote commerciële) partijen hebben 1,5 jaar geleden een formele samenwerkingsovereenkomst gesloten, [zie hier](#). Dit komt meer in de buurt van het concept-partnerschap, echter dan meer in juridische vorm.
- In Den Haag waren bewonersinitiatieven ook onderdeel van het Haags Energieakkoord, [zie hier](#). Bij toekomstige gemeentelijke plannen/beleidsstukken in de gemeente kunnen bewonersinitiatieven ook meegenomen worden. Daarmee betrek je ze ook op een hoger strategisch niveau.

Mate van intensiteit van de partnerschappen:

Tijdens het traject de afgelopen maanden merkten we allemaal dat de bewonersinitiatieven en/of de gemeente zich in verschillende fases bevinden en op verschillende niveaus acteren. Dit vraagt uiteindelijk ook om een verschillende mate van intensiteit van de partnerschappen met deze initiatieven. Enkele punten die helpen bij het bepalen van de mate van intensiteit:

- Bij ieder partnerschap tussen gemeenten en bewonersinitiatieven moet het gezamenlijke doel helder zijn. Als partijen vanaf het begin helder hebben dat ze aan een gezamenlijk doel werken, helpt dat bij een goede samenwerking en resultaten. Het tegenovergestelde is ook waar.
- Partnerschappen tussen gemeenten en bewonersinitiatieven, waarbij bewonersinitiatieven in de verkennende fase van een traject/project zitten kunnen relatief licht zijn.
- Partnerschappen tussen gemeenten en bewonersinitiatieven, waarbij bewonersinitiatieven zeer smalle/nauwe doelstellingen hebben kunnen ook relatief licht zijn.
- De eisen die aan kennis, capaciteit, middelen en samenwerking worden gesteld kunnen significant zwaarder worden als projectontwikkeling aan de orde is. Dan zijn afspraken nodig over rolverdeling, fasering, financiering en andere zaken die belangrijk zijn voor een soepel proces.
- Wanneer het een serieuzer en grootschaliger initiatief betreft helpt het om de verhoudingen en doelen (intentieovereenkomst) te formaliseren. Hiermee houdt je de samenwerking helder. Ook als de rollen gaandeweg veranderen en er obstakels bij de ontwikkeling overwonnen moeten worden.
- Voor een goede samenwerking is het hoe dan ook belangrijk dat de onderliggende kernwaarden en opvattingen over duurzaamheid en governance regelmatig worden herijkt.

Het Wijkkompas en samenwerking met bewonersinitiatieven

In het geval dat een bewonersinitiatief echt richting projectontwikkeling gaat kan het Wijkkompas zeer goed ondersteunend zijn. In dat geval:

- Ga als gemeente en bewonersinitiatief in gesprek met elkaar over het Wijkkompas als methode;
- De mate van intensiteit van de bespreking hangt af van de mate van intensiteit van de partnerschappen (zie ook kopje 'Mate van intensiteit van de partnerschappen').
- Over het algemeen wil je:
 - Bespreken op welke sporen partijen zichzelf actief zien.
 - Bespreken in welke fase partijen zich denken te bevinden en komend jaar aan willen werken.
 - Bespreken voor welk spoor / welke knooppunten je elkaar nodig hebt / activiteiten van de ander nodig hebt.
 - NB. Voor al bovenstaande punten moet de gemeente ook een beeld hebben bij de eigen rol en inzet.

Onderzoeken over samenwerking met bewonersinitiatieven:

- Onderzoek naar de betrokkenheid van inwoners bij de Hilversumse energie- en warmtetransitie, [zie hier](#).
- Warmte-initiatieven: lessen van de voorhoede, [zie hier](#).
- Bewonersinitiatieven en gemeenten in de lokale warmtetransitie: successen voor samenwerking, [zie hier](#).